

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina. 3 mėnesiams: kariškiams 8 rub-
liai Atakiri numeriai 30 kap.

Eina vieną kartą į savaitę

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Mickevičiaus g. - vė Nr. 16.)

Nr. 15

Kaunas, rugpiūčio mėnesio 28 diena

1919 m.

Šautuvą rankon imdamas, mirtinon ko-
von stodamas, žlaurų priešą kaudamas—

atmink, kareivi,
kas tavo Tėvynės priešininkas:

LENKAI,

kurie eina iš Varšuvos atimti iš Lietuvos
žmonių žemę, neša verguę, neša baudžlavą,

KOLČAKININKAI,

kurie nori ruskių caro jungo uždėti, vėl tave
pavergti, vėl iš tavo kalbos ir tikybos tyčiotis,

BOLŠEVIKAI,

kuriems nieko švento nėra, kurie plėšia tavo
turtą ir tavo artimus žudo ir

VOKIEČIAI,

kurie vis dar tebesėdi kai kuriose Lietuvos
vietose.

Mūsų armijos veikimo apžvalga.

(Rugpiūčio 20—27 d. 1919 m.).

Santykiai su lenkais.

Nors išvidiniai lenkai visam pasauliui šaukia, kad
jie nori veikiai susitaikinti su lietuviais, bet jų po-
litinė darbuotė vis daugiau teikia mums iš pasalų
klastų.

Tuo pačiu laiku, kuomet generolas Šeptickis siūlo
bendromis pajėgomis pulti rusus, oficialiniu raštu ga-
rantuodamas, kad iki 25 VIII lenkų kariuomenė nei
žingsnio nedarys pirmyn ir kuomet mūsų kariuomenė
jau, kraują liedama, muša raudonarmiečius, lenkų le-
gioninkai keliose vietose puola mūsų sargybą, o Šir-
vintuose ir Pūnios valsčiuje nuginkluoja miliciją, areš-
tuoja valdžios įgaliotinius ir t.t.

Pastarieji jų išsišokimai jau mums įprasti ir nė
kiek nestebėtina. Bet paskutiniuoju laiku lenkų dar-

buotė virto plėšiausio grobuonio įnoriais, kurie pateikė
mums netikėtų dovanų ir sukėlė visą Lietuvos visuomenę.
Lenkų padaro gaivalas ryškiai apsiereiškė Seinų per-
rėdytų legioninkų, organizatorių, karininkų ir įvairių
kurstytojų bei agitatorių darbuotėje, kuri rado gausią
dirvą vietos endekijoje. Prisiūstieji lenkų legioninkai,
prisidengę endekijos paskutiniosios skraiste, padarė
Seinuose tai, kas jau visiems žinoma.

Mums svarbu tas faktas, kad tame neva vietos
„lenkų“ sukilime, aktyviai dalyvavo tikrieji Šeptickio
kareiviai ir karininkai. Kuomet trumpam laikui mūsų
buvo atvaduoti Seinai, atvaduotas iš nelaisvės mūsų
karininkas pranešė, kad jis buvo užklaustas pažįstamo
lenkų viršilos kokiu būdu patekęs į nelaisvę. Tą vir-
šilą pažinęs jis dar ant demarkacinės linijos.

Seinų komendantas turėjo laimės net pakalbėti
per telefoną su Suvalkų lenkų „dowudstwa“ (vadovybe).
Atsitiko taip:

Buvusiame komendantūros bute skambina. Šau-
kia Seinų (jau lenkų) komendantą ir klausia, kas gir-
dėti, be nėra pavojaus ir t.t. Pagaliaus praneša, kad
eina Seinų atsiimtų vienas lietuvių ir vienas vokiečių
pulkas, girdi, nepasiduokit, laikykitės, jie (Pilsudski-
ninkai) visu kuo padėsia mušti lietuvius su vokiečiais,
linkėdamas kuo geriausių pasisekimų. Po pasikalbė-
jimo „dowudstwo“ mandagiai atsisveikino.

Be to Seinuose rasta smulkus velkimo planas,
kuriame lenkų karininkų nurodyta, kaip veikti, kaip
paskirstyti dalys, kaip pulti ir t.t.

Šio mėnesio 23 d. Tartokuose įvyko kraujingas
mūšis su legioninkais. Naktį 24 VIII mūsų būrys
Kibiškiuose sergėjo tiltą ir netikėtai buvo užpulti le-
gioninkų.

Tartokus užėmė lenkų batalionas. Tuo būdu visi
lenkų vadų pasizadėjimai buvo sulaužyti.

25 VIII į Čibiškius buvo atsilankęs fransų kapi-
tonas Tečegoyen ir lenkų karininkas. Jiedu turėjo
neva feldmaršalo Fošo nustatytą demarkacinę liniją,
kuri siekia punktų: Vižainiai — Liubavas — Maidanas
— Punksas — Štabinkiai — Bereznikai — Butviečiai — Pše-
lom ir toliau į šiaurį — rytus 10 klm. atstumo nuo
geležinkelio Varšuva—Vilnius—Daugpilis. Visi mini-
mieji punktai, esą pasilieka lenkų pusėj. Fransų ka-
pitanas ir lenkų karininkas didžiai nustebo, kad Tar-
tokuos sutiko pasipriešinimo ir kad mes laikomės ko-
kios tai išsvajotos demarkacinės, o ne „tikrosios“
lenkų nustatytos linijos.

Bet apie įvykusią 26 VIII tarp lietuvių ir lenkų
sutartį ir apie p. Šeptickio dokumentą tik 25 VIII
užimti, leiskim, kad ir tikrąją demarkacinę liniją, jie
nepanorėjo nei kalbėti. Vis tik fransų kapitanas su-
tiko tris dienas sulaukyti lenkų žygiavimą, kol bus
Santarvės atsakymas į lietuvių kontr-propoziciją.

Čia pravartu pažinti, kad kol nei mūsų valdžia, nei fransų ir anglų karo misijos Lietuvoje jokių žinių neturi apie minėtą lenkų brukamą demarkacinę liniją. Pastarieji ir buvęs neseniai Kaune anglų generalas stebisi taja lenkų propozicija ir tikrina, kad negali būt, kad Santarvė atiduotų Lenkijai Seinus.

Kaip lenkai nesiteisintų, o faktas tas, kad „broliai“ visuomet pesistengia pulti mūsų kariuomenę tais atvejais, kuomet ji daro žygiavimą prieš bolševikus ir kuomet grėsia Lietuvai didelis pavojus nuo Kuršėnų kolčakininkų ir kitų priešininkų. Iš čia tiesioginis sprendimas: lenkai jau užgrobę Lietuvos žemių plotus, rimtai ruošia mums pražūtį patalą ir teikia smūgį iš užpakalio. Geriaus būtų, kad jie liautųsi dumti Santarvei akis, bet prisipažintų, geidžia lietuvių kraujo, geidžia sutrinti Lietuvos valstybę ir atvirai stotų kovon.

Mes to reikalaujame!

Rusų frontas.

Šiuo laikotarpiu raudonarmiečiai apreiškė daug budrumo ir atsargumo. Kaip buvo sakyta, dėl savo blogos vidujinės padėties, jie pasitenkino išimtinai pasyviu ginimosi veikimu ir tik retkarčiais pasiūsdavo priešakin žvalgų būrius, kad iškalno numatyti tikimuosius mūsų kariuomenės puolimus. Rusai pasidarė tokiais jautriais, baikščiais, kad menkiausias mūsų judėsis iššaukdavo raketų svaidymą, šautuvų bei kulkosvaidžių ugnį. Degučių srity nuolatos kabėjo aerostatas. Subatų — Alelių kryptimi dažnai pasirodydavo aeroplanas. Taigi šiosios priešininko nerimastingo budėjimo žymės bei skubota kasimų, dygliuotų vielų pinklių gaminimo darbuotė, laiduoja, kad mūsų ruošiamieji puolimai iškalno jau buvo numatyti ir išskaičiuoti.

Jau nekarta buvo minima dėl Ežerėnų krypties priešininko pozicijos stiprumo ir ypatingų ežerų bei aukštumų prigimties klastų. Nekarta mūsų rinktinės darė bandymų žygiuoti pirmyn Brūžų — Ežerėnų kryptimi, bet visos pastangos būdavo be pasekmių. Mūsų vadų numanymu tosios krypties pozicijos skaitėsi neprieinamomis. Tačiau šiomis dienomis atsitiko tai, ko karo specialistai niekad nelaukė. Čia turiu omenį ne Ežerėnų paėmimo faktą, bet prieš Ežerėnų miestą abipusiai plento stipriausių priešininko pozicijų sulaužymą ir užėmimą.

Ežerėnų operacijų laimėjimą laiduoja jaunų karininkų sumanumas, kareivių patvara, ypač Ukmergės grupės Vado karininko Ladygos mokėjimas manevruoti savo rinktinėmis ir įdėmėti priešininko silpnąsias puses. Tuo daugiau užsitarnavęs garbės karininkas Ladyga, kad jis visą laiką veikė savystoviai. Nepadedant jokiems instruktoriams, jis savo iniciatyva, drąsumu bei neišsemama energija nugalėjo daug gausesnį priešininką ir mažiausiomis iš savo pusės aukomis išvadavo iš bolševikų rankų paskutinius Lietuvos žemės plotus.

Prieš pradėdant operacijas 20 — 24. VIII. buvo daroma sustiprinta žvalgyba, kad išaiškinti priešininko vyriausiųjų jėgų padėtį ir jų skaičių. Atlikus įžengiamąjį sumanyto žygio uždavinį, rugpiučio 24 d. šiaurės fronto rinktinės perėjo puolimą ir po atkaklių kovų tą pačią dieną užėmė labai stiprias priešininko pozicijas, kurios rėmėsi Šventosios upės ir Južintų — Dusečių ežerų.

Netrukus pirmutinės dalys kovodamos paveldėjo kaimais: Bružai ir Galminiai. Pakrikę raudonarmiečiai be atodairos bėgo. Priešakinės rinktinės sekamos rusus vakaro 5 val. paėmė Degučių kaimą. Priešininkas dar labiau pakriko ir jau beveik visu šiaurės frontu glaudžiai tūmė traukėsi atgal. Mūsų dalys įkipai sekė

jo pėdomis ir vakaro 10 val. jau užėmė naują poziciją: Maukulių — Blyniškių — Resteniškių — Mumeliškių — Pogrundos — Sorodovkos kaimų liniją. Yra belaisvių ir karo laimikis, kuris dar nesuskaitytas. Raudonarmiečiai be mažiausios tvarkos traukėsi. Jų artilerija galutinai nutilo. Netrukus mūsų dalys pasiekė Ežerėnų priemiesčio ir jų aukštumų, kur įvyko aršių kovų. Pergalė nukrypo mūsų pusėn. Rusai pakriko. Tuo būdu 24. VIII. vakaro 5 val. mūsų narsi kariuomenė, galutinai sumušusi rusus, užėmė Ežerėnų miestą ir kovodama stumia raudonarmiečius Daugpilio link.

25. VIII. kovos rinktinės įsistiprino naujojoje 17 varstų nuo Daugpilio ežerų linijoje: Kumpiniškiai — Laucenas — Smėlynė — Veiseniškiai ir Rusteikių — Tumiškių — Černobrodų — Žagarinės kaimų pozicijose. Mūsų pirmutinės dalys kovodamos seka besitraukiančio priešininko pėdomis.

Šiaurės frontas. Laikotarpis rugpiučio 20—25 d. iš mūsų pusės veikė sustiprinta žvalgyba.

Žymesnių žvalgų susidūrimų įvyko viduriniame ir kairiame bare. Taip Uličemos kaimo srity stiprus žvalgų būrys kovėsi su rusais; ten veikė visų rūšių ginklai. Paimta belaisvių atskiro komunistų bataliono. Tuo pačiu laiku kairiame sparne rusai buvo kiek pastūmėję mūsų užtvorą, bet paspėjusiomis pirmutinė dalis atsargos rinktinėmis rusai buvo išsklaidyti. Kitą dieną vėl buvo žvalgų susidūrimų Krevnencų — Manuliškių pozicijose. Rusai ilgai saudė armotomis ir kulkosvaidžiais.

Naktį priešininkas žymiomis pajėgomis spaudė mūsų kairįjį sparną, bet veikiai buvo atremtas šautuvų ugnimi. Kituose baruose raudonarmiečiai per visą naktį nerimastingai svaidė raketas. Prieš pradėdant žygiavimą pirmyn šiaurės fronte buvo pasiūstos žvalgų partijos su kulkosvaidžiais. Žvalgyba sutiko smarkių rusų pasipriešinimų, bet vis tik pasislinko priekin.

Rugpiučio 24 d. raudonarmiečiai vėl darė bandymų pulti mūsų kairįjį sparną, bet be pasekmių. Mūsų pirmutinės dalys pačios perėjo priešpuolimą ir, išsklaidę rusus, paslinko keletą kilometrų priekin.

Kitą dieną svarbiausios pajėgos perėjo puolimą. Po atkaklaus mūšio, dalys užėmė šiuos atramos punktus: Vaidminčiai, Gudai, Kovenka ir Paberžius. Dešinysis sparnas užėmė Kuklius. Kovose suimtas karo laimikis ir belaisvių. Dalys pamažėl eina priekin. Priešininkas netikėtai smarkiai spyrėsi. Vistik paimtas Muravankos atramos punktas. Turim nuostolių. Dalys kovodamos pamažėl stumia priešininką.

26. VIII. užimta nauja linija: Suveikiai — Imrodai — Rautežerai. Atkaklios kovos tebesitęsia.

Baigiant apie rusų frontą, pravartu pridurti tai, kad Ežerėnų operacijų laimėjimas galutinai nulėmė lietuvių bolševikų karą mūsų naudon. Reiškia Lietuva nuo bolševikų išvadauta. Dabartės prisieina nukreipti akį į svarbiausį lenkų frontą.

26. VIII. 1919 m.

Karininkas S—1 a s.

Mes norime gyvais būti...

Bekariaujant kartais geriausiems vadams atsitinka, kad priešai jų kariuomenę iš visų pusių apsupa, mirties kardais jai grėsia. Apsiaustoji kariuomenė ima tirti tirti, nykti. Rodos jokia galybė jos iš pražūtį spąstų nebeišgelbės. Kareiviai ima nerimauti, dvasia pulti, bet vadas vis lieka ramus, šaltas.

Ir štai bepuolančio priešio eilės staiga sudreba, neramiai sujudą ir ima krypti, lūžti, bėgti. Apsuptoji

Jau ištruko iš savo geležinių spastų, jau priešą veja, jau jį kauja, jau kerta jam mirties smūgi, sau pergalės vėlnikus beimdami...

Šiandien mūsų Tėvynė primena lygiai tą apsiaustą kariuomenę. Lygiai, kaip ir tąją kariuomenę priešai iš visų pusių ją apsupo, lygiai taiko jai mirties smūgi, lygiai be galo sunki ir pavojinga jos padėtis.

Bolševikai dar ne visai išvaryti iš mūsų žemės, kaip štai įsigrūdo į ją vokiečių globiami caro bernal kolčakininkai ir plėšia žmones, kankina rekvizicijomis, bausmėmis, grėsia dar toliau Lietuvon veržtis.

Vokiečiai, pajuię puikų šių metų Lietuvos derlių, tingiai kraustosi į savo badaujančią kraštą, vis manydami čia pasilikti ligi tam laikui, kol mūsų aruodai bus pilni...

Ir jų visų talkon mūsų dvarininkas parsidavėlis atveda savo bičiولیus lenkus. Ir plėšia tie baudžiamos nešėjai mūsų brangią Lietuvą, kankina žmones, niekina ir mindžioja mūsų prabočių kalbą, tyčiojasi iš mūsų papročių, iš mūsų pačių, vienur, kitur įveda baudžiamą (dvi dieni per savaitę žmonės turi eiti į dvarą). Užgriebę gi jau didelę Lietuvos dalį, jie, kaip tikrai nesotūs plėšikai grobuonys, tuo vis dar nesitenkina, bet tiesia savo kruvinąją ranką vis naujų plotų griebti. Jiems gi pagalbon visur stoja dvarininkas, kuris nesidrovi dargi su ginklu rankoje iš vidaus savo tėvų žemę pulti, darydamas sukilimus, keldamas prieš teisėtąją Lietuvos žmonių valdžią tamsių miestiečių gaujas.

Ir mūsų Tėvynėi, kaip tai apsiaustai kariuomenės iš visų pusių grėsia pražūtis; atėjo pati ta sunkioji mums valanda. Šiandien mums kaip tik ir pastatytas klausimas: žūt ar būt.

Ir mūsų priešai ne be reikalo ėmė mūsų Tėvynę taip pulti. Jie pajuto, kad artinasi rinkimai į Steigiamąjį Seimą, artinasi tas laikas, kada mūsų žmonės, savo atstovų lupomis tars savo galingą žodį: mes norime gyventi, mes norime būti laisvi ir patys valdytis, mes jokių globėjų nenorime. Mūsų žemė, mūsų duona tik mums priguli, mūsų gi jau

nuomenės kraujas gali būti liejamas tik už mūsų šalies reikalus. Tada gi, Seimui įstatymus leidžiant, pakils žmonių dvasia, pasijus galingesniais ir sunku bus tuomet juos pavergti. Tai gi reikia dabar skubinti savo pančius jiems užmesti...

Ir ką gi mes, kariškiai, turime atsakyti į tuos mums pastatytus klausimus? Turi gi mūsų šalis žūt ar būt, turi būt, leisti mūsų žmonėms savo atstovus Seimui rinkti, kad jie ten savo galutinąjį žodį tartų, kaip šalis turi būti valdoma, kam mokesčiai mokami, kam kareiviai duodami, ar gal užleisti savo šalį piktiesiems priešams, kad jie mus valdytų, kad mūsų žmones skaustų, kad iš mūsų rankų mūsų duoną plėštų?..

Niekados! Apsiausti esame iš visų pusių, bet geriau visi ligi vienam savo galvas padėsime, negu turėtume priešui savo tėvų laukus atiduoti, leisti jiems mūsų aruodus tuštinti, mūsų jaunuosius į jų kariuomenę imti. Ir būsime lygūs tiems mūsų garsiesiems didvyriams, kurie su kardu rankoje žūdavo savo namus gindami, bet žūdavo priešą savo prie globstyį laikydami.

Ir yra sakoma: jei nori ramiai namie gyventi — tai kalk sau kalaviją. Tik tau kalaviją rankoj laikant, priešas tavęs neužpuls, pabijos. Tada ir mes tvirtai laikykime kalavijas savo rankose, kad mūsų šeimynos ramiai gyventų, kad mes patys po karui turėtume kur grįžti...

Ir yra sakoma: jei tu priešą nenužudysi, tai priešas tave nužudys. Tada ir žudykime juos, žudykime juos be jokio pasigailėjimo, kol tik jie ginklą rankoje laiko, nes jie mūs irgi nesigali.

Ir yra sakoma: jei nori gyvas būti, tai stok kovon. Mes gi norime gyvais būti, todėl stokime kovon, mirtingon kovon, kol priešas mūsų laukus tramdo, mums pančius neša.

Stodami gi kovon, eidami mirti už tėvų žemę atminkime vieną: mūsų žemėj yra įsigalėjęs dvarininkas. Ir kol dvarininkas bus įsigalėjęs,

KAREIVIŲ DAINA.

Tautos vėliavą iškėlę,
Mes į kovą iškeliausim;
Savo mielą Tėviškėlę
Gint nuo priešų nepaliausim.
Pirmyn į kovą, pirmyn! } 2 karta.
Priešą vysim šalin.

Mes, kareiviai, esam jauni,
Tiek daug turime tvirtybių,
Mūsų Tėviškė taip šauni
Turi tūkstantis gerybių.
Pirmyn į kovą, pirmyn! } 2 karta.
Priešą vysim šalin.

Mes Lietuvą išvaduosim
Nuo priešų, visų skriaudikų,
Iš jos vežti nebeduosim
Kruvinų mūsų skatikų.
Pirmyn į kovą, pirmyn! } 2 karta.
Priešą vysim šalin.

Lietuva per daug kentėjo,
Daug vargello ji išvydo, —
Tautos šventės jai atėjo,
Laisvės obalsis pasklydo...
Pirmyn į kovą, pirmyn! } 2 karta.
Priešą vysim šalin.

Retras Binčys

J. Buivydis

Saulei šviečiant.

(Pašvenčiu draugui Žemalčiui R.).

Ant mėlyno dangaus švietė ir spinduliais žėrė skaidriai auksinė saulutė apšviesdama miškus, pievas, išartą ir lyg milo šiulės, atrodančią dirvą, siūbuojančius rugelius ir dulkantį kelią, kuris vinglių vingiais sukinėjosi po apylinkę. Aukštai linksmai čyreno vėversėlis, špokai būriais skraidė, visur saulutė savo spinduliais maloniai glostė žemę. Pirmu žvilgsniu atrodė, jog visa gamta yra kaž ko nudžiugusi.

Bet ir buvo ko džiaugtis. Keliu žengė visuotinio linksmumo žadintojai: pilkose linėse su geltonais raiščiais, kurie buvo visai apylinkėi tiek meilūs, tiek laukiami svečiai. Jie buvo artimi jos gyventojams ir rūbais, ir širdžia, ir visų savo krauju.

Tai žengė kareivių būrelis, savų — lietuvių bernelių, apie kuriuos taip daug dainuojama mūsų sesučių dainose. Jaunas, ką tik išdygusios kariuomenės atžala, karys vedė juos rūpestingai įsiziūrėdamas kelio priekį ir dabodamas kiekvieno kareivių žingsnio, tuojaus sekė nedidelis juodbruvis jaunikaitis, gyvu ir giliu žvilgsniu. Žvilktėjęs į tą jaunikaitį, jutai, kad jis savo gražumu bei drąsia vyriška išvaizda privertė ne vienos merginios širdelę plaktis. Tegul tik mergina buvo metusi žvilgsni į būrį kareivių, aukojančių savo gyvenimą

tol mes neturėsime ramaus gyvenimo, nes jis visuomet bus mūsų žemės maištininku, visuomet ginklą į mūsų širdį taikys.

Atminkime tai gerai ir tinkamai elgkimės su savo šalies pardavikais, sukeltus dvarininkų maištus bemašindami, dvarininkų sėklą beraudami. Darykime tai nieko neatsižvelgdami, nes mes juk gyvais norime būti.

Kar. Rus.

Dėliai kariuomenės arklių.

Lietuvos valdžiai teko kraštas ir vienu ir kitu okupantų galutinai nuengtas. Yra pakraščiu, ką dar ir dabar svetimieji tebeengia. To dėliai mūsų valdžiai tenka netik ginti kraštą nuo plėšikų, bet ir daboti, kad galutinai krašto ūkio neišardžius. Gyventojai privalo tuos valdžios darbus bei pastangas paremti, tačiau ir valdžia privalo žiūrėti žmonių naudoms, nes ji juk žmonėms tarnauja ir iš žmonių pinigų ima. Ligi šiol ne visame tai buvo matoma. Turiu omenyje raitelių arklius. Pažiūrėjus į Lietuvos raitariją kas vienas, palingavęs galva, turėtų tarti: vargšė Lietuva ar ji neišgali aprūpinti arkliais savo raitelių. Ir, iš tiesų. Daug yra žirgų, ką savo sudėtimi suvis netinka balnoti. Tokiems būtų vieta tik plėškėje, arba dvarų užvaizdoms jodyti. Tuotarpu gi dažnai tenka matyti pravažiuojant vežimą su pora tiesiog akį veriančių žirgų. Paskutiniu laiku net miesto vežėjai pradėjo gerais arkliais važinėti, o žiemą, kai mobilizavo arklius kariuomenei, tai tie patys vežėjai privedė lyg juokams: arba akus, arba su pagadintomis kojomis.

Rodos fronto užpakalyje ne tiek yra svarbu, ar greičiau nuvažiuosi, ar lėčiau, to dėliai ne taip svarbu arklio vikrumas bei patvarumas. Tuo tarpu raitelis, tas armijos „akis ir ausis“ blogu arkliu kelis kartus mažiau vertas, negu pėkščias. Pagalios tokie raiteliai

daug kenkia kaip armijai, taip ir vietos gyventojams. Buvo atsitikimų, kad pafrontėje kareiviai savo arklius atidavė gyventojams, iš jų paėmę gerus erzilus ir veislines kumeles, tuo darydami nuostolių ne tik atskiriems ūkininkams, bet ir visai apylinkei. Arba kokiam labui iš kito paėmė paskutinį arkli, tuo tarpu gi — kiti prisistatę arklydėse turi kelias poras. Tai gi valdžia turėtų labiau į tą dalyką atkreipti atydos, o visi piliečiai, ką naudojami valdiškais arkliais, turėtų atsisaikyti nuo gražių važinėjimų. Visų geriausi arkliai, nežiūrint kieno vežime bus pakinkyti, turėtų būti pakeisti netinkančiais raitelių arkliais. Šis iš pažūrėtos mažas dalykas turi savyje didelės reikšmės: būtų nauda kariuomenei ir neatsitiktų nemalonumų tarp kareivių ir gyventojų dėliai arklių.

Rūpinantis apie kariuomenės arklių pagerinimą, taip pat reikėtų atsiminti apie viso krašto arklių veislės gerinimą, juo labiau, kad nuolatinės mobilizacijos sumažino ir labai sublogino arklių veisę. Tuo vaduojantis valdžia turėtų išskirstyti veislinius erzilus bei kumeles (o jų yra) iš visų dalių ir padaryti arklių augyklų pradžia. Juk valdžios žinioje yra tinkamų dvarų. Tiesą tariant ir karo lauke erzilai netinka, o kumelingos kumelės tiesiog kenkia. Tik įsivaizdinkime kas su jomis bus rudenį arba pavasarį. Didelė jų kumelių dalis jei ne išdės, tai bent susigadins. Tuomet, reikalui ištikus, vėl teks tų pačių ūkininkų prašyti ir minėti pasišventimą tėvynei, kad neslėptų gerų arklių. Išskirtiesiems arkliams papildyti valdžia galėtų kad ir iš žmonių parinkti, tik, žinoma, neatimant paskutinį arba veislinį erzilą arba kumelę. Net, pasakyčiau, kad nebloga būtų tinkamus ūkininkų arklius (merinus) ir paminėti kumelėmis iš valdžios arklių, nes kariuomenė negali arklių auginimu rūpintis, kadangi tai ne jos darbas. Apie šį dalyką turėtų rimtai pagalvoti atatinami žmonės, nes gyvenam ne vienai dienai.

Kareivis K. Č-nius.

už neprigulmingą nuo visų „ponų“, — rusų ir lenkų, — tėvyne. Neviena mūsų skaisveidė, pamačiusi jį, giliai imdavo kvėpuoti ir, sėdėdama prie ratelio, siūlui nutrukus, paremdavo veidą rankele, ir slaptai manydavo: „O kad manasis toksai būtų“.

Šis gi nebuvo visiškai merginų širdelių ramybės ardytoju. Bet tinkamai švytravo kalavija jo rankoje. Jis puikiai mokėjo ją vartoti. Ir vos tik keletą mėnesių laiko šautuvą rankoje, bet jis su juo jaučiasi galingu. Po trumpo mokymosi kovos lauke jis jau tiek prityrė šauti, jog, ilgai netaikindamas, lekiančią viršum galvos varną pašaudavo. Nors jis iš išvaizdos ir neišrodė stipriu esąs, bet ištiesų ką kitą rodė jo peštynės su rusais. Štai, kad ir tokis atsitikimas:

Kovose vieną karštą dieną jis tiek sušilo ir ištroško gerti, jog padarė neatsargų žingsnį — išėjo į vieną neseniai užimto kaimo gryčią nepaisydamas jokio pavojaus nei kaip draugams pasisekę kovoje. Kaip tyčia, jo draugai, stipresnio priešo stumiami atsitraukė už kaimo, nieko nežinodami apie likusiojo kaimo draugo Juozo Norkaus likimą. Rusai, grieždami dantimis greit apsupė gryčią tikėdamies iš Juozo išrūgų išspausti. Juozas pervėlai šoko laukan. Namas jau buvo visai rusų apsuptas. Jis akies mirksniu užvertė langus ir duris stalais, spintomis ir įvairia padargine, o pats šokinėdamas tai prie vieno lango, tai prie kito taip sugebėjo laiku pašauti tai vieną, tai kitą lindusį ardyn rusą, kad jį draugai net užlindo už balkių, tvorų, medžių, kad tik apsisaugoti nuo jo šautuvo ku-

lipkų. Bet ir čia Juozas mokėjo nutaikinti taip tiksliai, jog priešų ratas aplink namą vis darėsi retesnis ir retesnis. Po kaikurio laiko keletas likusiųjų rusų, matydami, kad šiuo būdu negalės nugalaboti Juozo, užmetė ant stogo ugnies, kurs netrukus susmilko ir užsidegė, patys gi jie užlindo už akmenų, laukdami, kuomet prakeiktas lietuvis iškeps, arba lips laukan. Juozas ir čia daug negalvojo. Užtaisęs šautuvą, buožė išvertė duris ir šaudydamas šoko rusų link. Rusai tokio staigaus antpuolio nesitikėjo ir sumišo kaip avinai. Kol jie susigraibė iššauti pro Juozo ausį, šis tris juos nušovė, vienam paskambino makaulę ir padalė ją pusiau, kitam ją įlaužė, o paskutinį net gyvą nelaisvėn paėmė. Šis pastarasis žiūrėjo su baime į Juozą, manydamas, kad čia esąs tikras velnias žmogaus pavidale.

Juozas buvo vietos žmogus. Pažino kiekvieną takelį ir griovelį, nes iš mažų dienų čia bandą ganęs ir neseniai iš šių vietų pasprukęs. Visai netoli, mylią iš kelio nuo šios vietos, gyveno jo matutė. Išsilgusi namų širdis traukė jį tenai, bet jis nusimanė čia esąs daug reikalingesnis. Todėl žengia pirmyn kariagon didelio pasiryžimo kupinas.

Šiapus jų eina šviesus mėlynakis Prancė, žemaitis, Viduklės parapijos kalvis. Žmonės pažinojo jį kaip labai sugebantį žmogų; jo darbo pakaustymais važinėdavo po visą Raseinių apskritį. Tik sužibėjus rytuos pašvaistėms, kažkoks nežinomas slaptas jausmas patraukė jį į Kauną su arkliu ir šautuvu. O iš

Iš partizanų kovų.

Da tebeveikiant J. apylinkėje tarybų, valdžiai vietos gyventojai pradėjo prieš ją organizuotis.

Iš kart jų veikimas buvo slaptas, kur nors susirinkdavo išplatinti vieną kitą rašytą atsišaukimą, tuom darbas ir baigdavosi.

Kuomet Šiaulių apylinkėje raudonoji armija nukentėjo nuo vokiečių ir pradėjo trauktis, gyventojų ūpas pagerėjo. Kiek pasitraukus raudonoji armija vėl pradėjo žygiuoti pirmyn, bet netoli esantieji vokiečiai da toliau šį kartą juos pavijo, tuo būdu J. liko neutralėje zonoje. Tuom J—čiai apskelbė miestelį savo valdžioje esant ir apie 11 žmonių su šautuvais palikė miestelyje tvarką. Kelloms dienoms praslinkus, raudonoji armija buvo pradėjusi grįžti į J., tik nežinia iš kur tai atsiradęs vokiečių būrys vėl juos nustūmė tolyn. Vokiečiai bolševikus nuvijo, bet ir patys išsinešdino. Padėjimas J. buvo kuo balsiausias: visi kalbėjo sugrįžianti raudonoji armija ir akmens ant akmens nepalikianti. Taip J. išgyveno keletą dienų žiūrėdami, žvalgydamasis, ar kas neina iš rytų šono.

Praslinkus kelioms baimės dienoms, susirinko apie 15 narsesnių apylinkės vyrų pasiskirstę apie tiek pat šautuvų, ėjo pirmyn žiūrėti, ar toli raudonarmiečiai. Nuėję į pirmą sodžių, sužinojo, kad jie esą gretimame sodžiuje. Beklausinėjant, kiek jų, kaip apginkluoti, pamatė beateinančius tris raudonarmiečius. Truputį nusigandę, pasiskirstę, pasislėpę, vietiniams paliepė dirbti savo darbą. Vienas raudonarmietis pasiliko už vartų, kitu du atėjo į kiemą, pas semiančią vandenį tarnaitę paklausė, ar nėra čia „baltųjų“; nesuspėjo tarnaitė atsakyti, kaip pasigirdo „rankas aukštyn“, raudonarmiečiai numetė šautuvus, o likę už vartų pradėjo bėgti, bet buvo mūsų žmonių nušautas. Mūsiškiai pasiėmė 3 šautuvus ir varė pas save 2 bolševiku.

Išgirdę apie atsitikimą raudonarmiečiai pradėjo iš gretimo kaime šaudyti, mūsiškiai manydami, kad ten yra didelių jėgų, nubėgo atgal. Raudonarmiečiai buvo

besiruošę šaudyti iš kulkosvaidžių, mūsiškiai ir pradėjo atsišaudinėti. Raudonarmiečiai, manydami, kad mūsiškių pusėje yra didelių jėgų, pabėgo, palikę net kulkosvaidį, kuris išgulėjo 3 dienas, nes vieni kitų bijojo ir nedrįso jo paimti.

Sugrįžę į J. paminėti 15 vyrų padarė susirinkimą, sumobilizavo apie 40 vyrų; jiems pasisekė nupirkti keletą šautuvų už kiaušinius nuo vokiečių, ir jau pradėjo kasdien sistematiškai daryti užpuolimus. Raudonarmiečiai pradėjo trauktis. Dalykai pagerėjo, kuomet sužinota, kad netoli P. veikia toks pat vietos partizanų būrys, maž daug apie 100 ginkluotų vyrų, susirišę su kuriuo, abudu būriu užėmė gerą fronto barą.

Taip tai susitvėrė kariuomenės dalis, kuri laukė fronto dalį be jokios iš kitur pagalbos.

V. N.

Pirmoji mūsų vidaus paskola (bonų pirkimas) yra mūsų pilietinio subrendimo kvotimas,—nejaugi mes jo neišlaikysim?!

D-ras M. Soloveičikas,

Žydų Reikalų Ministeris.

ten jis keliavo vis pirmyn į rytus, nuklodamas kovos barus rusų lavonais, kaip ruglapiūtėje rugių pėdais.

Jo raumenys buvo tvirtūs, kaip verpalų pynės, pirštai kieti, kaip replės; jis lengvai lauždavo rusų pengrašius ir pasagas. Už tai jis tinkamai mokėdavo suvartoti mūšyje savo jėgą. Sykį jam besišaudant viename kaime, pritrūko šovinių, kurių nebuvo daug nei pas draugus. Rusai puolė durtuvais durti. Prancė pagriebė savo geležiniais pirštais vienam pasitaikiusiam rusui už kaklo ir taip suspaudė, jog šis tik išsišiepė iš didelio skausmo, ir išmetė iš rankų visa, ką turėjo. Rusas iš skausmo pradėjo net cypiti, kaip šuo, paimtas už keteros. Kiti draugai rusai puolė gelbėti savo draugą, bet Prancė kita ranka sugriebė šiam už pečių ir sukdamas aplink save, pavaišino jojo „gelbėtojus“ ir netik apsigynė nuo užpuolikų, bet ir gerokai apdaužė juos, o vieną net pas Abraomą nusiuntė. Kiti gi, pamatę, kas dedasi, bėgo nuo Prancės nė neatsigryždami ir baimingai į šalį žvalgydamies. O kai apsidirbęs su priešais, jis išleido iš rankų savo baisų įrankį—rusą, tasai su perlaužtu nugarkauliu baigė savo paskutines dienas...

Toliaus būrelyje buvo matyti dar keletą vadų, vis daugiau aukštaičių ir suvalkiečių.

Toli viduryje kelio iškilo dulkės. Vadas, domiai įsižiūrėjęs per žiūrą, sako:

—Kaž koks žmogus atvažiuoja.—Būrelis keliu įeina į krūmus ir valandėlę nebemato atvažiuojančio. Išlindęs iš krūmų būrelis susitiko su važiuojančiu, kuris varė savo arkį, kiek tik tojo kojos neša. Važiuojas

vežime žmogus, pamatęs išlindančius iš krūmų kareivius, nustebo ir, tartum, nusigandęs, sustojo. Būrelis linksmai prisiartinė ir iš visų pusių apstojo važiuosį. Važiuotojas matyt pasijuto tartum anglių deginamas. Bet Juozas Norkus, įsižiūrėjęs kiek į sėdintį vežime, staiga puolė prie jo, šaukdamas:

—Sveikas, dėdel

Žmogus, paleidęs vadeles, žiūri ir tarytum savo akims netiki. Atsipeikėjęs kiek, jis, tartum pasvilts, šoko iš vežimo ir puolė Juozui tiesiai į glėbį.

—Tai tu čia Juzuk, vai, jergutėliau gi tu manol.. O mes manėme kur jau tu galėjai pražūti. Motutė klanus ašarų priliejo. O tu čia. Ir kokie jūsų geri drabužiai. Tai jūs būsit tie patys baltieji, kuriuos dabar keikia raudonieji? Bet jūs visai nebalti, tik geltoni... Kaip gi čia dabar išeina? Kam gi tikėti?..

Ir pasipylė tarp jų kalba, vis besibučiuojant, vis besiglostant.

—O ar daug pas jus raudonųjų?—užklausė vadas, nekantriai tos kalbos bei glamonėjimų galo belaukęs.

—Ką jau ir bekalbėti—mojo ranka senis.—Užgriuvo šyryt ir tuoj prie arklių, vežimų... Mes arklių negi duosim. Pradėjo ieškoti. Vienur rado, kitur ne. O aš čia iš malūno parvažiuoju. Tik išbėga maną Magdė: „Tėte, sako, nevažiuok į sodžų, raudonieji atma arklius“. Aš arkį aplink ir kiek tik jis išneša pas kūmą į viensėdiją, kad gerai paslėpti. O čia pakeliui jūs tartum iš po žemių išdygę. Kad jus kur dievai... Tai nusigandau. Maniau kitų raudonieji. Mat būtų nuo vilko bėges ant meškos užbėges... (T. b.).

Tylus karžygis.

Sekmadieny rugp. 3 d. Kaune 1-je kilnojamoje linijinėje mirė kruvinąja 1 raitelių pulko 1 eskadrono kareivis Pranas Smailys, 26 metų amžiaus.

Pranas gimė ir užaugo Vilkelių sodžiuje, Upytės par., Panevėžio apskr., Kauno gub. Karo laike tarnavo rusų armijoje, kurią demobilizavus bolševikams, grįžo tėvynėn, bet begrijtant tapo vokiečių suimtas nelaisvėn. Sugrįžus jam iš nelaisvės, gimtinėje jau buvo bolševikai. Pranas su savo arkliu ir ginklu tuojau įstojo į dar tik besitveriantį 1 lietuvių raitelių eskadroną, tai buvo tuomet, kuomet dar nedaugelis tikėjo, kad Lietuva, kaipo valstybė, sulauksianti rugpiūčio mėnesio.

Tai buvo uolus kareivis, susipratęs pilietis ir geras draugas. Pranas, būdamas narsus kovoje su priešais, tačiau buvo gailingas nuveiktiems ir beginkliams; neturėdamas aukštesnio apšvietimo, tačiau turėjo gilų pilietiško priedermių supratimą ir kiekvieną žingsnį derino su tėvynės labo reikalavimais; buvo tylaus būdo, be to, gana draugiškas. Savo biblijine Jobo kantrybe pridudavo kitiems daugiau patvarumo pergalei sunkias aplinkybes. Vienu žodžiu Pranas buvo aukštos kareiviškos doros vyras, kokiais ne visi esti, ne tik mūsų jaunos armijos, bet ir kitų armijų kareiviai, ir jis, būdamas kariuomenėje, ne vienam draugui kareiviui nurodė gerą kryptį.

Kareivis K. Č—ius.

Lietuvos kariuomenės sveikinimas.

Joniškėlio rajono „Pavasarininkų“ organizacijos kuopų atstovų suvažiavimas Joniškėly rugpiūčio m. 7 d. š. m. sveikina Lietuvos kariuomenę, kovojančią už demokratinės Lietuvos nepriklausomybę ir ginančią Tėvynę nuo priešų. Organizacija pasižada remti visus mūsų brangios kariuomenės siekimus kovoje už piliečių laisvę ir šalies gerovę.

Suvažiavimo Prezidiumas,

Žinios.

Lietuvoje.

Naujas Krašto Apsaugos Ministeris. Rugpiūčio 14 p. Kr. Aps. Ministeris įteikė Ministerių Kabinetai atsistatydinimo raštą. Rugpiūčio 17 d. kabinetas raštą priėmė. Laikina Kr. Aps. Ministerio pareigas eina karininkas **Z a d e i k i s**.

Lenkai persimetėliai. Didžiausia pasauly neklėta, didžiausias nusidėjimas, tai priešui pasiduoti, savo tėvynę perduoti. Pasirodo mūsų dvarininkai kaip tik ir tinka tokiems darbams daryti.

Jau buvo keltą atsitikimų, kad mūsų karininkai vadinamieji lenkai, pasidavė mūsų aršiausiems priešams lenkams. Vienas jų, inžinierių bataliono karininkas Liaudanskas pavogė valdžiai 36 tūkstančius auksinų, sulminėjo savo kišenėn iš gelžkelio keliaujančių pinigų, pasodintas gi kalėjiman pabėgo pas lenkus ir dabar jiems uoliai tarnauja, veddamas juos prieš savo tėvynę Lietuvą. Liaudanskas kilęs iš Zėmaičių dvarininkų.

O štai antras atsitikimas.

Šeštadienį rugp. 24 d. sukilo prieš lietuvių valdžią Seinų lenkai. Jie tai padarė susitarę su tikrais lenkais, slapta jų prisikvietę miestan ir gerai apsiginklavę. Buvo jų dar gi ir kulkosvaldžių. Lietuviai, netikėtai iš pasalų užpulti, turėjo laikinai iš Seinų pasitraukti, nukovę apie 50 lenkų ir daug sužeidę. Tačiau gavę paspirties, sugrįžo ir, pusvalandį pasimušę, vėl buvo atsiėmę Seinus. Tačiau, pristigę šovinių, vėl turėjo pasitraukti, vėl užkloję savo kelią lenkais. Čia pasižymėjo savo niekšišku darbu lietuvių karininkas Bardauskas. Jis perėjo lenkų pusėn ir įdavė jiems savo kareivius, tačiau lietuviams pasisekė juos išvaduoti. To judošiaus tėvas ties Raseiniais turi savo dvarą.

Iš Suvalkijos. Išgirdus apie naujosios demarkacijos linijos tarp lietuvių ir lenkų kariuomenės nustatymą, kuriuomi Seinai ir Suvalkai tenka Lenkijai, vietos Seinų ir Suvalkų valdžios atstovai, vietos veikėjai ir šviesuomenė, daug pasidaravusi administratyviamų apylinkių sutvarkymui, susirinko išaiškinti patys sau dalykų stovį, kad nusistačius tikslingai savo veikimą irėjus išvien su vietos liaudimi.

Pasidalinus mintimis priimta ši rezoliucija:

1) Suvalkai, jei šiandien ir nelietuviškas miestas, lyglai kaip ir nelenkiškas, iš atžvilgio į gyventojų džiūmą, bet jisai yra Lietuvos miestas.

Kad Suvalkai privalo priklausyti Lietuvai, susirinkimas iškėlė šiuos motyvus:

- Suvalkus įkūrė penkios grynai lietuviškos ir dvi mišrios lenkų, lietuvių ir gudų apskritys, 1836 m., kai į šį tuo laiku dar mažutį miestelį perkelta gubernijos centras su įstaigomis;
- Suvalkų gelžkelis ir plentas, ekonomijos atžvilgiu, gaivina visą Suvalkų Dzūkijos šalį, kuri vien tik šiais keliais gali susisiekti su Gardinu ir užsieniu, atskyrus tuos kelius, ekonominis šio krašto krizis neišvengiamas.
- Aplink Suvalkus yra didžiausi miškų plotai, kurie būdami neapgyvendinti, priklauso daugiausia Lietuvai, negu Lenkijai.
- Suvalkai politinės strategijos žvilgsniu yra raktas į visą Dzūkiją, nes Seinai, būdami tarp Suvalkų ir Gardino, netekus šių miestų, nustoja savo atspirties ir natūraliai turėtų pereiti lenkams.

Visų tačiau mūsų griežta nuomonė, kad pirmiau nustatytoji demarkacijos linija (su Suvalkais Lietuvoje) yra teisinga ir neprivalo būti keičiama. Prieš jos susiaurinimą laikome savo pilietine pareiga protestuoti.

Finansų Ministerijos įsakymas apie pabaudų užmokėjimo tvarką. Kiekvieną pabaudą, uždedama atskirųjų asmenų ar įstaigų administratyviniu būdu, negali eiti tųjų asmenų ar įstaigų kasosna, bet turi pereiti per Valstybės įždo kasą. Privalu laikytis šios tvarkos. Uždedant pabaudą, įteikiama nubaustam asmeniui Valstybės išdinin adresuotas pareiškimas nu-

baudusiojo asmens ar įstaigos pasirašytas, kuriame turi būti nurodyta: kuomi, už ką ir kokioje sumoj yra nubaustas ir iki kokiam laikui pabauda turi būti užmokėta. Šį pareiškimą pats nubaustasai asmuo arba jo įgaliotasai pristato artimiausiomis išdinin, įmoka nurodytą pareiškime sumą, ir gautą išdinės kvitą pristato uždėjusiam pabaudą asmeniui ar įstaigai.

Provokatorių leidžiamos paskalos, būk pirmojo Karo Mokyklos leidimo daug karininkų jau esą žuvę. Generalinis štabas tas žinias griežtai atšaukia, kaipo visai neteisingas. Iki šiai dienai karo Mokyklos leidimo nėra nei vieno žuvusio karininko. Mūsų gi visi nuostoliai skelbiami „Kariškių Žodyj“.

Kalvarija. Kalvarijos vietos artistų kuopelė šio mėnesio 10 d. surengė vakarą: buvo vaidinta „Velnius ne boba“. Artistams savo roles atlikti pasisekė neblogiausiai. Po to sekė gyvieji paveikslai ir dainos. Vaidinimui pasibaigus, buvo šokiai, skrajojanti krasa ir šiaip žaidimai. Publikos dėl tūlos priežasties buvo neperdaugiausiai. Vakarą baigėsi apie 6 valandą ryto.

Kalnų Arelėlis.

Alytus. Vakareliai ar šiaip pramogėlės Alytuje yra gan nemaža naujiena. Bet šio mėnesio 10 dieną p. A. Mačionio ir kitų rūpesniu tapo surengtas vakarėlis: vaidinama buvo „Vagys“. Artistams, neskaitant kelių, atlikti savo roles, gal dar ir dėl prisirengimo stokos, pasisekė neperpuikiausiai. Kaip paprastai, vaidinimui pasibaigus, sekė šokiai ir žaidimai. Muzika nekokia. Publikos buvo gana daug. Labai bloga tik, kad publika nemoka save tvarkingai užlaikyti, bet gal kitose pramogėlėse bus kitaip.

Kalnų Arelėlis.

Užsienyje.

Iš Lenkijos mus pasiekė žinios, kad tas kraštas taip puikiai yra valdomas, kad tam pavydėtų net rusų carų tvarka. Vienos policijos ir žandarmerijos reikalams išleidžiama keleriopai daugiau, negu žmonių švietimui. Užtat įvairių žandarų gaujos, kurios daug kam pralenkė ir mums žinomus rusų ar vokiečių žandarus, tebesidžiaugia maloniu gyvenimu — čia jiems tikriausias rojus.

Įvairių valdininkų tarpe labai prasiplatinęs kyšių ėmimas. Be kyšio tai veik niekur neprieisi. Tie patys valdininkai iš savo meilingumo, mandagiai elgiasi su ponais, su tais, kurie skriblius nešioja ir poniškai pakalba. Bet su prasčiokėliais, net savais, apsieina lyg su kokiais gyvuliais, neskaitydami jų dargi žmoniškumą.

Tokia civilė tvarka persimetė ir į kariuomenę. Drausmė žiauriausia. Karininkais dažniausia yra bajorėliai arba „šlėktos“. Jie iš prigimties palaikydami savo puikybę žiūri iš aukšto. Ir jie dažnai svetimą turtą pasisavina.

Antai jų Seime, kuomet buvo kalbėta apie mirties bausmę, tai Seimo atstovas Svyda pasakė, kad apie 1000 lenkų karininkų yra areštuotų už plėšimą bei vagimą.

O jie dar taip mėgo girtis savo aukšta kultūra ir matomai, ta savo išsigimusia kultūra besivaduodami, skverbiasi į visus savo kaimynus, kur jų ne tai kad neprašo, bet nekencia, nes žino, kad lenkai nori juos pavergti, kad dar geriau įsiponavus, valdininkams prisigrobus ir suradus naujų vietų savo žandarams.

Visi rusai vienodi. Rusų revoliucinių socialistų grupė, su buvusiuoju diktatoriumi Kerenskiu priešakyje, šiomis dienomis paskelbė tam tikrą manifestą, prieš naujųjų Rusijos pakraščiuose susikūrusių valstybių politinį veikimą.

Tame manifeste kalbama, jog mažosios pakraščlių valstybėlės, pasinaudodamos dabarties Rusijos suirute, nutraukė su Rusija ryšius ir daro įvairiausių sutarčių su svetimomis valstybėmis, kaip politikos, taip ir karo dalykuose; be to dar jos duoda svetimoms valstybėms visokių privilegijų bei galimybes naudoti tų Rusijos sričių prigimties turtus. Tokių sutarčių Rusų demokratija, girdi, negalinti pripažinti, kadangi tai priešinga... Rusijos reikalams...

Mums, lietuviams, tasai rusų „demokratų“ manifestas, labai įsidėmėtinas; jis dar kartą mums ir visam pasauliui liudija, jog pavergtųjų tautų klausimu visi yra vienodų norų: ar tai būtų rusai, caro biurokratai bei menkos vertės demokratai ar Leninas su Trockiū. Jų išmanymu visos naujosios valstybės yra nedalomos Rusijos dalys, kurių ateitis gali būti sprendžiama tik sąryšyje su Rusijos reikalais bei nauda. Tautų laisvė, tautų apsisprendimas, lygybė — vis tai jiems tušti žodžiai, neturinti jokios reikšmės.

Ingermanlanduose. Ingermanlandų kariuomenės štabas birželio pradžioje išleido į gyventojus šiokį atsišaukimą:

„Ilgai jūs kentėte sunkią komisarų priespaudą. Daug iš jūsų jie reikalavo, daug atėmė. O ką gi bolševikų komisarai jums davė? — Ugi nieko daugiau, kaip tik sunkias kančias, badą, ligas, mirtį, verguvių bei katorgą.

Bolševikų valdžia veda nesuskaitomus karus ir lieja nekaltų darbininkų ir ūkininkų kraują. Jie mėgsta vadinti save „darbininkų ir valstiečių valdžia“. Bet kas šiais sunkiais laikais badą kenčia, kas minta druožlėmis, kas vaikščioja nudrįskęs? — Aišku, jog ne komisarai, o tik tie patys darbininkai ir valstiečiai. Kas kankinasi biuriuose kalėjimuose, jei ne darbininkai ir valstiečiai“.

Po tam visi krašto gyventojai šaukiami stoti kovon su prispaudėjais dėl savo krašto bei žmonių laisvės ir gerovės.

Armėnija. Toli, toli nuo Lietuvos, Užkaukazyje guli Armėnų žemė. Senovėje Armėnija buvo laisva valstybė, bet vėliau ji pakluvo svetimon vergijon. Armėnija, panašiai Lietuvai, tapo padalinta tarp rusų ir turkų.

Prasidėjus Didžiajam Karui, turkų vyriausybė užsimanė visiškai išnaikinti armėnų tautą. 1915 m. balandyje turkai suareštavo Konstantinopolyje apie šešis šimtus armėnų inteligentų-veikėjų ir kaž kur juos išvežė; nuo to laiko apie juos nėra jokių žinių.

Apsidirbę su inteligentais, turkai emėsi naikinti armėnų liaudį. Nuo gyventojų atiminėjo visą jų turtą ir varė į tyrus bei dykumas. Daugybę vyrų išmušė, o jaunas moteris, merginas ir vaikus pardavinėjo į paleistuvybės įstaigas.

Birželio mėnesyje 1915 m. turkų raitelių kareiviai, karininkų liepiami, keturių dienų bėgyje, išžudė virš dvidešimties tūkstančių armėnų moterų ir vaikų.

Tų pačių metų spalio mėnesyje turkų vyriausybė ištrėmė iš gimtinės virš trijų šimtų tūkstančių armėnų, kurių dauguma žuvo kelyje ir stovyklose nuo bado ir ligų.

B viso turka! Išžudė arti milijono armėnų.

Suprantama, jog nedidelei armėnų tautai buvo labai skaudus, slėgiantis smūgis. Bet jis neįstengė nuslopinti armėnų tautos dvasios. Armėnai, kaip ir kitos slėgiamosios tautos (lietuviai, latviai, estai, suomiai, ir k.), liko gyvi, neišnaikinti. Armėnija dabar irgi siekia nepriklausomybės ir neužilgo gali būt pasieks savo tikslo.

Armėnų kančios ir turkų žvėriškumas gali būti geriausiu prirodymu, kad dažniausiai nyksta ne kankinamieji, bet kankintojai. Štai šiandien Rusija ir Turkija, galingiausios kitkart valstybės — tikrai suire, sutrukinėję lavonai. Gi amžius jų kankinamos mažosios tautos, visos kaip viena, pakelta dvasia ir energija siekia visiškos laisvės, nepriklausomybės ir nerėgėtu karžygiškumu pergali visokias kliūtis, kurios trukdo pasiekti tą idealą. Tai galėtų būti geriausiu perspėjimu ir lenkams, kurie taip drąsiai žengia turkų bei rusų keliais.

Kova su bolševikais eina visais pakraščiais. Kai kurį laiką bolševikams buvo pradėjus sektis, bet dabar laimė vėl nuo jų atsigrižo. Ir suomiai, ir estai sulaukė jų veržimos į savo žemes, o generolas Denikinas ir lenkai dar gi smarkiai juos sumušė.

Lenkai su visais savo kaimynais susirieję. O kadangi ir jų pačių krašte suirutė, tai lenkų padėtis nekokia. Čekai reikalauja iš lenkų sugrąžinti jų užgriebtųjų žemių. Rodos tarp čekų ir lenkų ištiks karas.

Vengruose buvo susidarius tokia pat bolševikų valdžia, kaip Rusuose. Bet vengruose žmonės labiau apšviestiesni ir susipratę, negu tamsuoliai rusai. Taigi jie nepakentė visos netvarkės ir stengėsi jos atsikratyti. Dabar bolševikų valdžia Vengruose jau nuversta. O jos vietoje valdo koalicinis, vadinasi visų partijų atstovų sudarytas kabinetas, kursai, kaip galima tikėti, sutvarkys viską, ką buvo blogo padarę bolševikai.

Atsiųstos redakcijai knygos.

M. Keršys. Lietuvių politikos partijos. „Švietos“ spaustuvė. Kaunas 1919 m.

P. Aršis Ką turi kiekvienas žinoti apie kuriamąjį seimą? Lietuvių krikščionių demokratų partijos leidinys. Kaunas 1919 m.

A. M-tis (kalbos dirbstelejo Dabušio Stasys). Koki mums reikalingi rinkimai? Lietuvių krikščionių demokratų partijos leidinys. Kaunas 1919 m.

M. Krupavičius. Žemės klausimas Lietuvoje. Lietuvių krikščionių demokratų partijos leidinys. Kaunas 1919 m.

Profesinės sąjungos įstatai. Darbo Sekcijos leidinys. Kaunas 1919 m.

M. Krupavičius. Kokia mums reikalinga mokykla? Kaunas 1919 m.

P. G. Pažinkime socializmą. So. Boston Mass. 1917 m.

Amerikos lietuvių katalikų Metrašiai 1916 m. Išleido lietuvių katalikų spaudos draugija. Chicago, Ill. 1916 m.

J. V. Kovas. Ėmės ir kalbėk. Vakarų paaušimui knygynėlis. Waterbury, Conn. 1919 m.

Tvarkė ir išleido **Paulius Mulevičius.** Latavyra bežengiant. Amerikos lietuvių Visuotiniojo Seimo protokolas ir pavalkalutas aprašymas.

Redagavo **J. O. Širvydas.** Lietuvių Demonstracija didžiajame New Yorke Liepos 4 d. 1918 m. Brooklyn, N. Y. 1918 m.

Kun. Pr. Būčys. Apie apėvieta. Spauda „Draugo“. Chicago Ill. 1918 m.

A. M. Martus. Lietuvoje Europos karės metu. Spauda „Amerikos Lietuvio“. Worcester, Mass. 1916 m.

Dr. J. J. Bielskis. Delegatų kelionė Lietuvoje 1916 m. So. Boston, Mass. 1916 m.

John Spargo. Socializmo minties blavumas. Vertė A. Lalis. Naujienu B-vės lėtomis ir spauda. Chicago 1916 m.

„Vanagas“ juokų ir satyros dvisavaitinis laikraštis. Akron, Ohio

Už laisvą ir nepriklausomą Lietuvai Visuotinas Amerikos lietuvių Seimas 13 d. kovo 1918 m. New Yorke mieste,

„Aušrinė“ Lietuvių moterų mėnesinis žurnalas. Leidžia Aušrinės bendrovė Nr. Nr. 1 — 7 1919 m. Worcester, Mass.

S. Čiurlionienė (Kymantaitė). Kalinys. (Tikras Lietuvos istorijos atsitikimas) skiriamas jaunuomenei vaidinti. Vilnius 1919.

Karininkas Ruseckas. Kas kiekvienam kareiviui žinotina. Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros Skyriaus leidinys. Kaunas 1919 m.

D-ras A—snė. Limpamosios ligos. Kr. Apsaugos Ministerijos Literatūros Skyriaus leidinys. Kaunas 1919 m.

Laikinasis Sanitarijos Statutas. Kr. Apsaugos Ministerijos Literatūros Skyriaus leidinys. Kaunas 1919 m.

Klaidos atitaisymas.

„K. Žodžio“ Nr. 13 įsiveržė labai skaudus klaidas. Straipsnyje: „Del atsižymėjimo ženklų“ 4 eilutėje iš apačios 104 pusl., aiškinant Vyties skydo ženklą, pasakyta: „tai tiesiog rusų ženklas“, turi gi būti: „tai tiesiog rusų ženklas“.

Jau išėjo iš spaudos

Kariškas

Lietuviškai rusiškas

ir

Rusiškai lietuviškas

ŽODYNĖLIS.

Kaina 5 auks.

Išleido Generalinio Štabo Literatūros dalis. Gaunamas Literatūros dalyje ir visuose knygynuose.